

вок, що саме завдяки синтезу формується така риса творчого мислення, як "створення принципово нового підходу (способу, пояснення) при відомості інших". У такому разі можна припустити, що така риса формально-логічного мислення, як узагальнення формує "бачення нової функції об'єкта". А операція порівняння веде до "комбінування та перетворення раніше відомих способів діяльності при вирішенні нової проблеми". Звідси випливає, що "бачення нової проблеми в традиційній ситуації" формується завдяки операції класифікації.

І нарешті, треба сказати, що такі риси творчого мислення, як самостійне перенесення знань в нову ситуацію, як ближню, так і віддалену, формується завдяки операції систематизації.

Ю.І.Чирва

Вивчення в школі питань українізації освіти як засіб гуманістичного виховання учнів

Як свідчить повсякденна практика, гуманістична спрямованість державної політики в галузі освіти може бути ефективною лише за умов врахування потреб культурно-освітнього розвитку всіх народів, що мешкають на території сучасної України. Нажаль, процес розбудови національної школи в республіці ще далекий від свого завершення. Не дивлячись на те, що зазначений напрям освітньої політики спирається на міцну правову базу, в ряді регіонів України він зустрічає протидію з боку місцевих владних структур, деяких громадських організацій та засобів масової інформації. В Криму, на Донбасі, в великих індустріальних центрах Наддніпрянщини українізація освітніх закладів просувається надто повільно. Не вдаючись до докладного аналізу причин такого становища в національній освіті, слід все ж зауважити, що однією з них є тягар застарілих, нав'язаних радянською пропагандою стереотипів в оцінці досвіду українізації школи, яка відбувалася в УСРР в 20-30-х рр. Ще в 1934 р. В.П.Затонський зазначав: "Українські націоналістичні елементи, користуючись абсолютним придушенням класової чуйності попереднього керівництва Наркомосу, настільки знахабніли, що почали примусову українізацію дітей інших національностей, в т.ч. і російської". Саме такі погляди на особливості національної політики України в галузі освіти властиві сьогодні тим, хто не бажає поглиблення процесу українізації сучасної школи.

Оскільки формування світогляду майбутніх громадян української держави значною мірою залежить від вчителя, то особливу увагу викладачів історії

мусить повернути проблема об'єктивної, неупередженої оцінки здобутків політики коренізації освіти.

По-перше, слід підкреслити, що початок розбудови в радянській Україні національної школи ні в якому разі не можна вважати наслідком "ворожої" діяльності т. зв. українських буржуазних націоналістів. Більше того, частина лідерів національно-визвольного руху відверто негативно оцінювали характер проголошеної більшовиками українізації. В.К.Винниченко писав: "Українці, що розуміють обставини, не можуть вірити лозунгам "українізації", бо вся українізація виявляється тільки у вивченні української мови окупаційним апаратом".

По-друге, є необхідність спростувати в ході уроку думку про те, що розбудова української школи призвела до відповідного обмеження можливостей національних меншостей республіки здобути освіту. Так, за даними Всесоюзного шкільного перепису 1926 р. в УСРР на кожні 10 тисяч чоловік населення припадало учнів за національністю:

	українці	росіяни	євреї
інститути	6	20	51
технікуми	6,5	17	34
робітфаки	2	5	6

"Ці показники, - вважали керівники українського Наркомосу того часу, - є кращою відповіддю тим, що намагаються довести, ніби українізація душить інші національності, затримуючи їх культурний розвиток".

На думку відомого закордонного історика Івана Кошелівця в 20-х рр. уряд УСРР "чесніше ставився до задоволення інтересів національних меншостей супроти уряду РСФРР". На наш погляд, висновок дослідника є цілком слушним. Адже, єдиний в Росії Український педагогічний інститут, як підкреслювали його керівники, не міг задовольнитися на північному Кавказі "її половину потреби на педагогічні кадри, що є в українських районах краю". В той же час, значна частина студентів педвузів України навчалися не лише російською, але й єврейською та польською мовами. Звичайно, українізація школи не була позбавлена суттєвих недоліків. Однак вони аж ніяк не були пов'язані з якимось форсуванням темпів коренізації освіти. Так в Кривому Розі в 1926р. українці склали 63,4% населення, а в українських школах навчалося лише 39,5% учнів. Ще гірше становище склалося в Дніпропетровську, де в той час працювало 56 єврейських, 26 російських і лише 3(!) українських школи.

Таким чином, усвідомлення учнями того, що процес розбудови національної школи ні в минулому, ні в сучасній Україні не тільки не обмежував, але й сприяв задоволенню культурно-освітніх потреб національних меншостей республіки, об'єктивно допомагає подоланню проявів будь-якого українофобства. Це, в свою чергу, посилює гуманістичну спрямованість існуючої в українській державі системи виховання.

Б.Г.Друзь

Гуманізація змісту навчання початкової математики

Концепція національної школи передбачає кардинальну зміну пріоритетів цілей навчання, де на перший план висувається його гуманістична, розвиваюча функція, культ самостійності і нестандартності думки, що забезпечує здоровий інтелектуальний клімат класу. Стрижень цієї педагогічної роботи - стимулююче педагогічне спілкування, орієнтоване на учнівські актуальні й перспективні потреби. Основною формою навчального процесу має стати розумно організована під керівництвом учителя самоосвіта учня.

Вивчення математики в початкових класах здійснюється через систему задач і практичних робіт. Оволодіти математикою означає навчитися розв'язувати задачі, причому не лише стандартні, а й такі, що вимагають певної незалежності мислення, творчих пошуків, оригінальності, винахідливості.

Враховуючи сказане, можна виділити такі групи творчих вправ:

- завдання, пов'язані з важливими поняттями і методами сучасної математики (вправи на використання елементів теорії множин та поняття відношення, задачі комбінаторного та ймовірнісного характеру, вправи для формування найпростіших топологічних уявлень, логічні задачі, цікаві вправи, пов'язані з ідеями інформатики та "обчислювальної машини");
- завдання, виконуючи які, учні "відкривають" нові для себе зв'язки, залежності, закономірності і переконуються в їх справедливості (вправи на здійснення простих умовиводів, класифікацій та групувань предметів);
- завдання з елементами дослідження (це, зокрема вправи із словами: порівняйте, виділіть головне, покажіть, обгрунтуйте, доведіть, узагальніть та ін.);
- практичні завдання і вправи (вправи на використання різних тверджень; оптимізаційні розрахункові задачі; графічні вправи, діаграми, таблиці, шкали, схеми, графіки; вправи "геометрія допомагає арифметиці"; вправи на маніпулювання з предметами та ін.);